

Koldingbogen

ÅRSTAL:	2010
FORFATTER:	Søren Kollerup, Kirsten Johannsen
TITEL:	Låsbyhøj fra 1980 til i dag.
KORT RESUME:	Det ældste plejehjem i Kolding og omdannelsen til genoptræningscenter.

LÅSBYHØJ FRA 1980 TIL I DAG

AF SØREN KOLLERUP OG KIRSTEN JOHANSEN

Låsbyhøj var ved opførelsen i 1910 et af de mest moderne alderdomshjem i Danmark, men som det er beskrevet i Koldingbogen 1980 ændredes opfattelsen af, hvordan de ældre kunne have det bedst i takt med samfundsudviklingen.

Helt frem til slutningen af 1960'erne var alderdomshjem og aldersrenteboliger beregnet for ubemidlede ældre, men så begyndte også velhavende ældre at komme på alderdomshjem eller plejehjem, som det nu var kommet til at hedde. Der var i perioden et forøget behov for plejehjem, fordi kvinderne var blevet udearbejdende og derfor havde mindre tid til hjemmet og familien. Tidligere var børnene og de ældre i familien i overvejende grad blevet passet i deres eget hjem af husmødrene.

Levealderen blev også i denne periode væsentlig forøget. Arbejdsvilkårene blev forbedret, hvorfor arbejdsrelaterede handicap blev minimeret. Boligforholdene blev generelt forbedret. Det blev almindeligt med toilet og bad i egen bolig, og de ældre, der ikke havde egne bade faciliteter, kunne blive kørt til bad på det lokale plejehjem. Den generelle sundhed hos befolkningen blev forbedret, men blandt de almindelige aldersbetingede sygdomme var stadig gigtlidelser forårsaget af et liv med dårlige boligforhold med forkrøblede hænder og led til følge.

Det var således nu en ændret befolknings sammensætning, der kom på plejehjem. Opgaverne ændrede sig fra at være omsorgsopgaver til også at omfatte sygeplejeopgaver. Der udvikledes et tættere samarbejde med behandlerne – de praktiserende læger og sygehuset.

Den velstand, der bredte sig i samfundet, påvirkede også plejehjemsbyggeriet. På de nye plejehjem var standarden langt højere end den standard, der fandtes på de gamle alderdomshjem som Låsbyhøj og alderdomshjemene på landet, hvor boligerne var små.

I Kolding Kommune blev Højegården bygget i 1968, Kløverhøj i 1976. En forøgelse med 130 plejehjemspladser, men på trods af den store udvidelse af plejehjemspladserne, kunne kommunen ikke følge med efterspørgslen. Det var tydeligt, at man måtte sætte ind på at forbedre de ældres boligforhold generelt med nye aldersboliger og beskyttede boliger og også udbygge hjælpen i eget hjem. Nye aktiviteter som madudbringning, daghjem med bademulighed suppleret med en udvidelse af hjemmehjælpen og hjemmesygeplejen blev gennemført.

Udviklingen på området betød mere kontrol, hvilket igen betød, at der blev ansat langt flere administrative medarbejdere. Styringen af ressourceforbruget blev mere og mere påkrævet, men man udviklede sig hen-

Låsbyhøj set fra luften, 1986. Foto: Orla Lund.

imod et system, hvor arbejdet med ældre skiftede fra at være *samvær og omsorg* til at være *service-management*. Arbejdet med ældre blev opfattet som produktion af serviceydelser. I modsætning til tidligere blev de ældres behov vurderet og skematiseret, hvorefter den vurderede ydelse kunne iværksættes.

Ændringen skulle sikre, at der blev tildelt den rette hjælp, og at forbruget kunne dokumenteres, men som det så ofte sker, når ressourcerne er små, blev der i 1980erne eksperimenteret med nye måder at løse opgaven på.

Det var årtiet, hvor der blev bygget ældreboliger både i Kolding og i de omkringliggende landsbyer. Nu var målet ikke, at de gamle skulle på plejehjem, men at de skulle blive i deres hjem.

Fra landspolitisk side blev der i 1980erne sat fokus på bedre boliger til ældre og en udvidelse af hjemmeplejen. I Kolding iværksatte Socialudvalget i midten af 80'erne et forsøg, hvor ældre, der var i risiko for at komme på plejehjem, kunne få et midlertidigt ophold og vende tilbage til deres hjem. Forsøget blev først afprøvet på Højegården og blev en stor succes. I 1987 blev bestyrer Søren Kollerup, der havde været bestyrer af Højegården siden 1972, bestyrer på Låsbyhøj. Han afløste Jacob Larsen, der havde været bestyrer på Låsbyhøj siden 1962.

LÅSBYHØJ SOM GENOPTRÆNINGSCENTER

Ved Låsbyhøjs 75 års jubilæum i 1985 havde man netop afsluttet en stor modernisering af bygningskomplekset. Fra 1980 til 1985 blev antallet af beboere sat ned fra 180 til 92 opdelt i 4 afdelinger med 23 i hver. Moderniseringen betød bl.a. en udvidelse af ergo- og fysioterapien og større opholdsstuer.

I slutningen af 1980erne lancerede Kolding Kommune projektet "Længst muligt i eget hjem". Ideen til projektet kom fra beboere, der havde boet på plejehjemmet i en periode, og hvis helbredstilstand her var bedret. De udtrykte tvivl om det rigtige i deres beslutning om at blive plejehjemsbeboere. Men situationen var imidlertid ofte den, at de ikke havde nogen mulighed for at flytte tilbage til

deres hjem, idet lejligheden, huset og møblerne var afhændet. Denne situation skulle forebygges.

Fra begyndelsen af 1988 og frem til marts 1990 satte Kolding Kommunes socialudvalg og økonomiudvalg fokus på kommunens ældrepolitik og inviterede til en offentlig debat om emnet. Der var åbent hus på alle plejehjemmene, debataviser om ældres forhold under overskriften "Gammel nok til at bestemme selv" husstandsomdeltes, og der afholdtes en stort anlagt debataften i Kongreshallen

med deltagelse af bl.a. socialminister Åse Olesen og læge og forfatter Tage Voss.

Ældredebatten resulterede i formuleringen af Kolding Kommunes Ældrepolitik 1990-2000, der blev præsenteret af borgmester Per Bødker Andersen og socialudvalgsformand Villy Søvnald i maj 1991. Heri stod bl.a., at den forebyggende indsats skulle gøre de ældre mere selvhjulpne og reducere behovet for mere intensive foranstaltninger. Den kunne bl.a. bestå i "plejehjem på prøve" og det overvejedes om et ældre plejehjem kunne indrettes til permanent aflastningshjem.

Da de bygningsmæssige forhold på Låsbyhøj på trods af moderniseringen ikke var tidsvarende – især pga. de små værelser og det forhold, at der endnu fandtes 2 sengsstuer – var det en oplagt mulighed at etablere et center for "korttidsophold" og genoptræning på Låsbyhøj. I starten blev de eksisterende 2 sengsstuer som omtalt anvendt til "korttidsophold". Ældre, der kom her, bibeholdt deres gamle hjem, og udgangspunktet var, at de ældre skulle flytte hjem, når de havde genvundet deres helbred.

I 1994 blev det i Byrådet vedtaget, at Låsbyhøj fremover skulle omdannes til center for genoptræning, akutophold og aflastning. Ændringen skete i forbindelse med nybygningen af Olivenhaven, hvilket betød at de, som boede på Låsbyhøj, kunne flytte ind i det nybyggede plejecenter i 1996.

28. januar 1997 åbnede Låsbyhøj med 46 møblerede værelser med telefon og senere med tv. 3. sal blev indrettet med en stor og moderne fysio- og ergoterapi.

Den nye målsætning var:

- Låsbyhøj skulle tilbyde midlertidigt ophold til pensionister i Kolding Kommune, der i

Gammel nok

til at bestemme selv

Sådan kan jeg blive i mit eget hjem hele livet

Något Gudeman sidde i kælderen på Låsbyhøj, og så bliver alle hans bøger og papirer på pladsen. Men han har udarbejdet en plan for at blive i sit eget hjem. Læs side 4.

Nu har alle unge og gamle chancen:

Hvordan vil du gerne være gammel i Kolding

Nu har alle borgere i Kolding kommune, unge og gamle, chancen for at gøre deres egen mening om, hvilke forhold, vi skal have da vi bliver gamle i Kolding kommune i de kommende år. Deres påvirkning er enorm, og vi vil gerne høre om det. Den fortæller noget om, hvordan forholdene er nu. Den rejser også nogle spørgsmål.

Et spørgsmål, som debatten gæsterne vil kunne få at høre om, er: Hvilken og hvilken grad skal samfundet blande sig i, hvordan ældre vælger at leve deres liv? Er hjælpsomhed mellem generationerne noget, der hører forinden til?

Skal vi occupere, at det er vigtigt at have det blå bånd og bevare det gamle og have det at arbejde og betale det? Der er også et andet spørgsmål. Der medkommer os alle sammen, igen på alle generationer. Så er det vigtigt og vær med til at påvirke fremtidens politik på ældreområdet i Kolding kommune.

Sådan gør vi Petersen dement

Søren Kollerup, leder af plejecenteret på Låsbyhøj, er bestemt på, hvordan vi kan gøre det, så vi kan hjælpe dem, der bliver demente. Læs side 7.

Plejehjem på prøve

På plejehjemmet Høstgården i Kolding er der både bane og møbler til de besøgende. Her kan ældre prøve at bo på plejehjemmet for at se, om de vil arbejde på det. Læs side 10.

Her bestemmer de gamle selv hvordan de vil leve livet

På Munkenskov Plejecenter bestemmer de ældre selv, hvordan de vil leve. Midlertidigt ophold er sikret til for alle, der gerne kommer, som de vil have det. Det er vigtigt, at de får lov til at leve som de vil. Skal center være model for plejehjem i hele kommunen? Læs side 10.

Rikke er glad for sin reservebedstefar

Svendtje Rikke har fundet sig en dejlig reservebedstefar i Låsbyhøj. På den 3. sal i Plejecenteret, hvor nogle af de unge og gamle i Låsbyhøj har været sammen mellem generationerne. Læs side 10.

Debatavis for 5 til 105-årige om at blive gammel i Kolding Kommune

Forsiden af debatavis husstandsomdelt af Kolding Kommune september 1989.

en periode havde behov for fysisk, psykisk og/eller social genoptræning eller rehabilitering for at kunne vende tilbage til eget hjem. Desuden skulle der tilbydes ambulantly genoptræning

- Låsbyhøj skulle være serviceorgan for de 4 ældredistrikter i Kolding Kommune og påtage sig specialopgaver, som distrikterne ikke selv kunne udføre
- Der skulle sættes kvalitetsmål for Låsbyhøjs serviceydelser
- Dagen på Låsbyhøj skulle være fra kl. 8 til kl. 17. I den tid skulle der være tilbud om træning og oplevelser.
- Ved hjælp af et interview ved brugerens udskrivning fra Låsbyhøj skulle dennes tilfredshed med opholdet undersøges.
- Brugerens svar skulle danne grundlag for fremtidige reguleringer/ændringer af tilbud og rutiner på Låsbyhøj.

Allerede fra projektets start var der tale om en succes. Mellem 600 og 700 ældre benyttede sig hvert år af tilbuddet. Ca. 70 % kunne vende tilbage til egen bolig. De resterende blev tildelt pladser på plejecentre. Den ændrede funktion viste sig også at have andre fordele. Der blev etableret et tæt samarbejde mellem Låsbyhøj og kommunens øvrige plejecentre, med hjemmeplejen, de praktiserende læger og sygehuset. Det var en meget spændende periode for Låsbyhøjs personale. En periode, der krævede stor omstillingsparathed, og hvor den gennemgående opbakning fra socialudvalget gjorde det til en stor udfordring.

Ordningen bevirkede, at ældre, der var indlagt på sygehuset, nu kunne udskrives til et korttidsophold på Låsbyhøj tidligere, end

hvis den pågældende skulle udskrives til eget hjem. Et forhold der gjorde, at plejen ofte var af en mere kompliceret art end ved tidligere udskrivning fra sygehuset. Det blev der også fra politisk side gjort opmærksom på over for amtet, men det lykkedes ikke at få en økonomisk kompensation.

LÅSBYHØJ I DET 21. ÅRHUNDREDE

I 2001 skete så det 4. lederskift på Låsbyhøj, idet centerchef Søren Kollerup valgte at gå på pension. Ledelsen blev derefter overtaget af Kirsten Johannsen, som indtil da havde fungeret som stedfortræder.

På landsplan startede årtiet med røre om ældreplejen og ikke mindst omtale af forsømmelser, nedværdigende behandling, tvangsmedicinering og elendig hygiejne. Det førte til lovgivning om 3 årlige tilsyn på plejecentrene. På sygehusområdet blev der indført behandlingsgarantier og frit sygehusvalg. Debatten rasede om, hvem der havde størst ansvar for genoptræning – amt eller kommune.

Endelig kom reformen, hvor amterne blev nedlagt, regioner opstod, og kommuner blev lagt sammen. Sundhedsopgaverne skulle nu for en stor del løses i kommunerne, og genoptræning blev et kommunalt ansvar. Det var også et 10-år, hvor økonomien i kommunerne var under stort pres.

I dette 10-år gennemgik Låsbyhøj igen forandringer. Nu var det ikke længere *"længst muligt i eget hjem"*, men *"længst muligt i eget liv"*, der var visionen, hvilket indikerede borgerens selvbestemmelsesret, og borgeren som ekspert i eget liv.

I 2002 oprettedes en ledsageordning for +67 årige, hvor ældre, som selv havde svært ved

Fotos fra genoptræning på Låsbyhøj.

at komme ud, kunne få en ledsager med til udadvendte aktiviteter. Det blev en succes og meget efterspurgt. Ledsageordningen blev placeret på Låsbyhøj og virkede frem til udgangen af 2009.

Udviklingen af ældreplejen gik stærkt i kommunen, og kompetencerne i hjemmeplejen blev øget betydeligt. Fysio- og ergoterapeutstillinger blev udvidet, så flere opgaver kunne løses hjemme hos den ældre eller på dagtræningshold. Det medførte, at 12 genoptrænings- og aflastningspladser på Låsbyhøj

blev lukket, og antallet af beboere nåede derfor ned på 34 pladser i 2003.

Som i midten af 1990'erne var der igen sorte skyer over Låsbyhøj ved budgetforhandlingerne til budget 2004, men Låsbyhøj blev reddet hen på natten.

I mange år havde det store køkken i kælderen på Låsbyhøj lavet mad til kommunens madordning til hjemmeboende pensionister, til flere plejecentre, aktivitetscentre og så naturligvis til Låsbyhøj selv. Pladsen var efterhånden trang, køkkenet var upraktisk indrettet, og det var ikke muligt at ombygge det til et moderne storkøkken. I 2004 blev det derfor besluttet at lukke køkkenet og i stedet indgå samarbejde med Fredericia Kommune om et fælles storkøkken, det der i dag hedder Elbo Køkkenet. Mange køkkenmedarbejdere var kedede af at forlade Låsbyhøj på trods af de besværlige arbejdsforhold, for som det blev sagt: "Låsbyhøj går ligesom i blodet på én. Når man først har været i huset, ønsker man at blive".

Landets statsminister og socialminister kom på besøg i 2004. De var med rundt i huset og fik hilst på mange brugere, som gerne fortalte om deres udbytte af genoptræningen.

I sommeren 2006 var kommunens økonomi igen så presset, at Låsbyhøj måtte spare og endnu 6 pladser måtte nedlægges. Nu var der 28 døgnpladser tilbage. Det gik ikke upåagtet hen i medierne, og borgere skrev læserbreve til støtte for pladserne på Låsbyhøj. Der blev flyttet om i huset, og ledig plads hurtigt optaget af andre afdelinger i senior- og sundhedsområdets regi, bl.a. visitationsenheden, forebyggelsesmedarbejdere og en hjemmeplejegruppe.

Januar 2007 flyttede Låsbyhøj Genoptræ-

Borgmester Jørn Pedersen taler ved Låsbyhøjs 100 års jubilæum. Foto: Lars Svoger.

nings- og Aflastningscenter fra seniorområdet over til sundhedsområdet. Navnet blev ændret til Låsbyhøj Rehabilitering- og Akutcenter, og målgruppen ændret til voksne borgere med behov for døgndækkende rehabilitering eller akutophold. Altså var der ikke længere krav om, at man skulle være pensionist for at få et ophold. Aflastningsophold blev i løbet af 2007 udfaset og varetaget af seniorområdet.

Nye metoder til træning og aktivitet blev prøvet af, bl.a. et Nintendo Wii-spil, som vak-

te stor begejstring blandt borgere på rehabiliteringsophold.

Endnu et udviklingstiltag blev sat i gang i efteråret 2007 med oprettelse af en udgående akutafdeling. På Låsbyhøjs akutafdeling mødte man jævnligt borgere, som kom ind akut, men hvor man mente, at opgaven faktisk var bedst løst ved, at medarbejderen kom ud i hjemmet frem for at flytte en svækket borger. En projektpulje fra Socialministeriet gjorde det muligt at afprøve ideen. Særligt udvalgte medarbejdere blev ansat i projektet, som ud-

viklede sig gennem 2007 og frem til 2009. Mange borgere har givet udtryk for, at de fik den rigtige hjælp hurtigt og effektivt. Projektet blev nedlagt med udgangen af 2009.

Låsbyhøjs Venner, som blev oprettet som forening ved oprettelsen af genoptræningscentret, har fulgt med i ændringerne og udviklingen. Foreningen har formået at tilpasse sig de skiftende tider og virker fortsat til gavn og glæde for indlagte borgere.

I forbindelse med de generelle økonomiske problemer i kommunen besluttede Byrådet i 2009 omfattende besparelser på alle områder i den kommunale forvaltning. Det berørte naturligvis også Låsbyhøj, som fra januar 2010 blev halveret fra 28 til 14 rehabilitering- og akutpladser. Den udgående akutafdeling samt ledsageordningen for +67 årige blev nedlagt. Det medførte omlægninger for personalet, omplaceringer og afskedigelser.

Til stor overraskelse for medarbejderne på Låsbyhøj kunne man også en januar morgen se den flotte bygning sat til salg på Jyske Vestkystens forside. Det blev imidlertid udsat og er endnu ikke blevet til noget. Trods de vanskelige forandringer fortsatte Låsbyhøj med udvikling og effektivisering af rehabiliteringsindsatsen og akuthjælpen med faglig dygtiggørelse af personalet til gavn for borgerne, bl.a. med projektmidler fra Socialministeriet.

Låsbyhøj er i dag kendt for at løse komplekse rehabiliteringsopgaver og har Kolding Kommunes døgnpladser til rehabilitering og akutophold. I arbejdet med rehabilitering bruges det sundhedsfremmende perspektiv, og der arbejdes tæt sammen med andre aktører inden for sundhedsfremme og forebyggelse. Des-

uden er Låsbyhøj en stor arbejdsplads til omkring 150 ansatte, som enten arbejder i huset eller har udgangspunkt fra huset.

Den 15. oktober var det nøjagtigt 100 år siden, at Låsbyhøj blev taget i brug, og de første beboere flyttede ind i huset. I dag er der ingen, som bor fast i huset, men Låsbyhøj rummer i dag en lang række forskellige funktioner:

- 14 døgnpladser til rehabilitering og akutophold – fra 2011 udvides til 21
- Træningslokaler til hjerterehabilitering
- Diabetesskole
- Træningslokaler til Gigtprojekt
- Træningslokaler til projekt ”nyt liv nye væner”
- Sundhedsordning for ansatte i Kolding Kommune
- Køkken og cafeteria til betjening af indlagte og gæster
- Seniorrådets myndighedsafdeling med visitation og forebyggende besøg
- Daghjem for demente
- En hjemmepleje aftengruppe
- Hjemmeplejens natgruppe
- En sygeplejegruppe dag, aften, nat
- Sygeplejeklinik
- Hørepedagog
- Talepedagog
- Syddansk Universitets tvillingundersøgelse.

Låsbyhøj har set med de historiske briller været i stand til at tilpasse sig de krav, der igennem tiden er blevet stillet til ældreplejen. Huset, der for den tilrejsende mest minder om et slot, har måske også lidt af et slots karakter. Huset har en lang historie at fortælle om menneskers liv på godt og ondt.